

Istılâhat-ı insân-ı kâmil'i sadece bir sözlük olarak değil aynı zamanda tasavvufi bir metin olarak okumak da mümkündür. Eser, tasavvuf kitaplarında ortaklaşa kullanılan pek çok kavramı klasik manada açıklamaktadır. Ancak 'halvet-i surî' 'halvat-i hakîkî' 'Halvet ve celalet zımmında hüda ve cüda' maddelerinde olduğu gibi tasavvufi bir eserde olabilecek bölüm başlıklarına da yer vermiştir. Istılâhat-ı İnsan-ı Kamil bize sözlük olarak sunulduğunda Mustafa Rasim Efendi'nin muazzam tasavvuf bilgisini yansıtan bir eserdir. Bu eser tasavvufi bir metinde rastladığı bir kavramın anlamını arayan genel okuyucudan çok, bu eserleri daha derinden anlamk isteyen okuyuculara hitab etmektedir.

Sadık Yalsızuçanlar, *Gezgin*, Timaş Yay., İstanbul 2004, 256 s.

Hazırlayan: Elif Nur KATAR *

*Dilsizler haberini kulaksız dinleyesi
Dilsiz kulaksız sözün can gerek anlayası
Yunus Emre*

Benim yazacağım bu tanıtım yazısının karşılığı yalnızca bu iki mısırda özetlenmiştir, diye düşünmekten kendimi alamıyorum. Aşk dille anlatılabilecek bir şey değil. Aşk kelimelerle anlatmak imkânsız diyebilirim. Dil beyinde bilinen şeyleri anlatmakla görevlidir ve bundan fazlasına da gücü yetmez ne kadar zorlarsanız zorlayın. İşte Aşk da gönülde yaşandığı için, O' nu gönül yaşadığı için anlatabilecek tek merci gönüldür, gelin görün ki gönlünde dili yok.

Aşk İbn-i Arabî gibi kendini yollara vurmak, Hallac-ı Mansur gibi "Ben O yum" diyebilmektir. Yazarımız da İbn-i Arabî'den esinlenerek Aşk ı bir nebze de olsa anlatmayı daha doğrusu aşkın insanları ne hale soktuğunu, Aşkın yaşayanını ne derece yücelttiğini anlatmak ve paylaşmak istemiştir. İşte yazara göre onlar. Aşağıda kitaptan alıntıladığım pasajlar onu en iyi şekilde tanıttak niteliktedir:

* Hitit Ü. İlahiyat Fakültesi Öğrencisi

Her ne kadar Gezgin'in sevgisinin berraklı görünüşte kimi kederler lekelese de ve amacını tamamlamak için, ayrılık sırasında kendisinde keder belirse de, Allah'tan ancak göz açıp kapayıncaya değin uzak kalıyordu. Bu ayrılık, mutlak bir kopuş değildi. Biliyor ve hissediyordu ki, hal ve hatırı soran bir insan değil Yaratıcı' sıydı. Bu yüzden her zaman kalbi selim, gönlü huzur doluydu. Güncesine düştüğü notta bunu şöyle anlatmıştı: "Bilindiği gibi, sevgi, iki göğüs arasında, yani gönlüde ikamet eder. Tıpkı insan gibi. İnsanoğlu da, bu dünyada şairane oturur. Bu nedenle, olgun insan, gönlünde yatan muhabbetin, dünya sevgisi veya benlik tutkusu olmadığını bilir. Ayrıca bu sevginin, kendisinde bir neden olmaksızın öteden beri gizli durduğunu saptar; ona ne üstünlük verir ne de azlık atfeder. Ne ödüllendirilme umudu ne de cezalandırılma korkusu duyar. Peygamberin Medine'ye göçünden beş yüz doksan yıl sonra çıktığım ilk yolculuk sırasında, belki de Allah velisinde, benden yana bir ilgi eksikliği olmuştu; amacım ve koyduğum yol üzerinde gitmekten kaçınma isteği uyanmıştı. Allah ondan hoşnut olsun, o veli, yolculuğumda kimi eksiklikler olduğunu düşünmüştü. Gereğesini haklı buldum. Bu düşüncenin onda uyanmasına, benim dış görünümüm neden olmuştu. Kuşkusuz ben de kendi durumumun kötülüğünü ve duygularımın doymak bilmezliğini onlara açıklamış olurum diye kimi şeyleri gizlemiştim. Gerçi zaman zaman uyarı biçiminde bazı sırlarımı açıklıyordum. Beni durduğum yerden daha yüce bir düzeyde görmelerine gönlüm razı olmuyordu. Bir gün o kâmil insanın başkışede oturduğu bir meclisinde, bir kitabımda yazdığım dizeleri okudum: "Ben, Kutsal Kitap'ım ve Seb'ül-Mesani'yim. Ben, canın canıyım, kapkacağın ruhu değilim. Gönlüm, bilgilerimin yanında oturmaktadır. Dilim sizinle olduğu halde, O'nu görürüm. O halde bana yan gözle bakmayın, onca nimeti, anlamlarıyla birlikte görün. Zatın zâti denizinde boğul ki, göresin onun ortaya saçtığı tuhaf sırları. Ve o sırları ki, anlaşılmaz gibi görünen ve anlamların ruhuyla örtünmüş olan. Öyleyse kim bu işareti anladıysa, saklasın onu. Yoksa dilinden ötürü öldürürler Hallac gibi. Hallac gibi evet, onun için ortaya serince sevgisi yaklaştıkça yaklaşan gerçeğin güneşini. Ve, ben Hakkım yani, zamanla kişiliği değişmeyenim, diyeni." (ss. 121-122) Bir gün Hallac'a, 'Sabır nedir?' diye sordular: 'Birinin' diye cevapladı, 'Eli ve ayakları kesilip de darağacına asıldığında, kendini yitirmemesidir.' Ömür günleri akşama erdiğinde, bir derviş dostuna, 'Bana dikkat et!' diye konuşmuştu, 'Önemli bir ödevim var benim.' Neydi suçu? 'Ben Hakk'ım' demek mi? Ölüm kararı alındığında 'Enel Hakk' deme, ' Hüve'l Hakk' de, seni öldürmekten vazgeçelim, dediler. Siz, dedi, 'O Hakır.' Dememi istiyorsunuz. Oysa ben de öyle diyorum ben Hakk'ım derken, fakat siz, O'nun kaybolduğunu söylüyorsunuz. Hapse koydukları günün gecesi, onu aradılar bulamadılar, ikinci gece aradılar, ne onu, ne de zindancıları buldular; üçüncü gece aradılar, bu kez, hem onu hem de zindancıları buldular. 'Nedir bu?' diye sordular. 'Birinci gece' dedi, 'Ben Dost'un yanına gitmiştim, ikinci gece Dost buradaydı, bugün ise buradayım, dini hükmü neyse yerine getirin.' Aynı zindanda, üç yüz tutuklu vardı. Onlara 'Sizi özgür bıraktım, gidin.' De-

di. 'Eğer bunu başarabiliyorsan, sen niçin gitmiyorsun?' diye sordular. 'Ben' dedi, 'Allah'ın tutsağım.' Sonra zindan duvarına parmağını uzattı, ansızın yarıldı. Mahkumlar çıkıp gittiler. Sabah, tutuklulara ne olduğu sorulduğunda, onları saldığını söyledi. 'Sen neden kaçmadın?' diye sordular. 'Rabbimle aramda bir mesele var.' dedi, 'Bu yüzden kaldım.' Sultan, 'Büyük bir fitne çıkacak, işini çabuk bitirin.' diye buyruk verdi. Hallac'ı zindandan çıkardılar, 'Ben Hakk'ım' demekten vazgeçmesi için sopalamaya başladılar. Değnek, bedenine her indiğinde, 'Ey Hallac korkma!' diye bir ses çıkıyordu. Vuran bu sesi duymuyordu. Ertesi gün öldürülecekti. Sabah bir derviş dostu ona, 'Aşk nedir?' diye sordu. 'Bugün, yarın ve öteki gün, aşkı sırrını göreceksin.' dedi. O gün Hallac'ı öldürdüler, ikinci gün yaktılar, üçüncü gün küllerini savurdular. Altına getirildiğinde, darağacına baktı ve ayaklarını öptü, 'İşte' dedi, 'Yiğitlerin miracı budur.' Elleri kesildiğinde, 'Birini bağlayıp elini kesmek kolay, ben asıl, arşın karanlığında külâh aşırın kişinin temiz elini kesebilecek kimseyi mert sayarım.' Ayakları kesildiğinde gülümsedi, 'Bu ayaklar güçsüzdür, benim, iki dünyada da yolculuk yapabilecek ayağım var.' Diye konuştu. Ardından kanlı kolunu, yüzüne sürdü. 'Ne yapıyorsun, çıldırdın mı sen?' diye sorduklarında, 'Abdest alıyorum.' Deddi 'Aşkta, abdesti, sahibinin kanıyla alınacak namaz vardır.' Bedeni lime lime doğrandı, sadece sırtı ve boynu asılı kaldı darağacında, bu durumdayken bile, 'Ben Hakk'ım' sesi geliyordu. Ertesi gün bedeninin tüm parçalarını toplayıp yaktılar. Yanmış küle dömüşmüş cesetten, aynı ses geliyordu. Küllerini suya döktüler, suyun üzerindeki toprak zerelerinden, 'Ben Hakk'ım' sesi gelmeye devam ediyordu." (ss. 123-124)

İşte Hallac, işte aşk. Ah mine'l-aşk. Kitapta da geçtiği gibi Hallac'ın hikâyesi özetle bu. Görüyoruz ki tarifi dile sığmayan "aşk" insanı idam sehpasına bile götürüyor. Bu müthiş bir şeydir.

Yazara göre Gezgin: "Mağripli bilge İbn Arabî'nin kendi ruhunda yaptığı ve bereketli bir ömre yayılan manevi gezinin öyküsü." Yazarında belirttiği gibi kitap öykü şeklinde yazılmış. Akıcı uslubu sayesinde kendinizi her an olayın geçmekte olduğu İşbiliyye ya da Şam da hissetmeniz, Gezgin'in sohbetlerine katılmanız mümkün. Yazarın bu uslubu adeta Gezgin'i kendi ortamında inceleme fırsatını, onun soluduğu manevi havayı solumamızı sağlıyor.

Bu kitap öykü tarzında yazılmış olmasına rağmen öykü gibi okunmayacak kadar özel ve her cümlesi birçok anlam yüklü bir eser. Eğer yüreğinizde bir nebze aşk varsa o aşkın bu kitapla dile gelmesi mümkün. Demıştik ki, aşk kalpte yaşandığı için onu dille anlatmak mümkün değil. Aşk ı anlatmak ya da onu yaşatmak da işte böylesine âşik insanların bir arada bulunduğu kitabımızda onlarla birlikte o havayı solumaktan geçiyor. İşte o an yüreğinizin sesini duyacak ve gözlerinizi zaptedemeyecek konuma geliyorsunuz ve bırakıveriyorsunuz gözyaşlarınızı. Aşk ile kalın ve Aşk a emanet olun.